

Politika boja proti podvodom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky ako vykonávateľa Plánu obnovy a odolnosti

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „MŠVVaŠ SR“) ako vykonávateľ Plánu obnovy a odolnosti (ďalej len „POO“) v zmysle zákona č. 368/2021 Z. z. o mechanizme na podporu obnovy a odolnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 368/2021 Z. z.“) sa pri implementácii zaväzuje k dodržiavaniu právnych predpisov Slovenskej republiky ako aj právnych predpisov EÚ, dodržiavaniu zásad integrity, objektivity a čestnosti a praje si, aby pri výkone svojej činnosti bol vnímaný ako **odporca podvodov a korupcie**. Tento záväzok musí byť spoločný pre všetkých zamestnancov. Cieľom tejto politiky je podporovať kultúru, ktorá odrádza od podvodných činností, a uľahčiť predchádzanie podvodom a ich odhaľovanie, ako aj tvorbu postupov, ktoré pomôžu pri vyšetrowaní podvodov a súvisiacich trestných činov a ktoré zabezpečia, že takéto prípady sa budú riešiť včas a zodpovedajúcim spôsobom.

Termín podvod sa bežne používa na opísanie širokej škály pochybení vrátane krádeže, korupcie, sprenevery, úplatkárstva, falšovania, skresľovania skutočností, kolúzie, prania špinavých peňazí a zatajovania podstatných skutočností. Často zahŕňa podvodné konanie s cieľom získať osobný prospech, prospech osoby blízkej alebo tretej strany, alebo zapríčiniť stratu pre iných – úmysel je kľúčovým prvkom, ktorým sa podvod odlišuje od nezrovnalosti. Podvod nemá len potenciálny finančný dôsledok, ale môže spôsobiť poškodenie dobrej povesti organizácie zodpovednej za efektívne a účinné riadenie finančných prostriedkov. To je obzvlášť dôležité pre verejné organizácie zodpovedné za riadenie finančných prostriedkov poskytovaných EÚ. Korupcia je zneužívanie moci pre osobný prospech. Ku konfliktu záujmov dochádza, ak je nestranný a objektívny výkon úradnej funkcie osoby ohrozený z dôvodov týkajúcich sa rodiny, citového života, politickej alebo národnej príslušnosti, ekonomického záujmu alebo akéhokoľvek iného spoločného záujmu, napr. so žiadateľom o prostriedky z POO, s ich prijímateľom alebo dodávateľom.

Zodpovednosti

V rámci MŠVVaŠ SR bola zodpovednosť za riadenie korupčných rizík delegovaná na protikorupčného koordinátora a odbor kontroly, ktorý nesie zodpovednosť za:

- vytvorenie protikorupčného programu a jeho vyhodnocovanie,
- vykonávanie riadenia a pravidelného posudzovania a hodnotenia korupčných rizík,
- prešetrovanie oznámení podaných v zmysle zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 54/2019 Z. z.“),
- vytvorenie účinnej politiky boja proti podvodom a plánu reakcie na podvody,
- zabezpečenie, aby MŠVVaŠ SR ako vykonávateľ POO bezodkladne postúpil prípadné vyšetrowanie príslušným vyšetrovacím orgánom.

Zodpovednosť za riadenie rizík podvodu bola delegovaná na pracovnú skupinu pre riadenie rizík podvodu, korupcie, konfliktu záujmov a dvojitého financovania pri implementácii Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky a odbor kontroly, ktorá nesie zodpovednosť za:

- vykonávanie pravidelného preskúmania a hodnotenia rizika podvodu,
- zaistenie informovanosti zamestnancov o rizikách podvodov a ich odbornej prípravy.

Vlastníci procesov a vedúci zamestnanci MŠVVaŠ SR ako vykonávateľa POO sú zodpovední za každodenné riadenie rizika podvodov a akčných plánov, ako je uvedené v posúdení rizika podvodu, a to najmä za:

- zabezpečenie, aby existoval zodpovedajúci systém vnútornej kontroly v ich oblasti pôsobnosti,
- predchádzanie podvodom a ich odhaľovanie,
- zaistenie náležitej starostlivosti a vykonávanie preventívnych opatrení v prípade podozrenia z podvodu,
- prijímanie nápravných opatrení vrátane prípadných administratívnych sankcií, ak sú potrebné.

Orgán auditu je povinný konať pri posudzovaní rizika podvodu a primeranosti zavedeného kontrolného rámca v súlade s profesijnými normami.

Ohlasovanie podvodov

MŠVVaŠ SR ako vykonávateľ POO má zavedené postupy pre ohlasovanie podvodov, a to interne ako aj externe Európskemu úradu pre boj proti podvodom, Národnej implementačnej a koordinačnej autorite a Úradu vlády SR, a to nasledovne:

- Interne poštou, prostredníctvom e-mailovej adresy: eduoko@minedu.sk.
- Národnej implementačnej a koordinačnej autorite (ďalej len „NIKA“), prostredníctvom formulára na webovom sídle: <https://www.planobnovy.sk/kontakt/nahlasovanie-podvodneho-spravania/>. Podvod je možné nahlásiť aj prostredníctvom e-mailovej adresy: podvody@vlada.gov.sk.
- Úradu vlády SR, Odboru prevencie korupcie, prostredníctvom e-mailovej adresy: bpk@vlada.gov.sk.
- Európskemu úradu pre boj proti podvodom, prostredníctvom Národného úradu pre OLAF prostredníctvom e-mailovej adresy: afcoossr@vlada.gov.sk a tiež prostredníctvom e-mailovej adresy: nezrovnalosti@vlada.gov.sk, ktorá slúži na nahlasovanie nezrovnalostí.
- Európskemu úradu pre boj proti podvodom prostredníctvom webového sídla: https://fns.olaf.europa.eu/main_sk.htm.
- Európskej prokuratúre prostredníctvom webového sídla: <https://www.eppo.europa.eu/sk/nahlasenie-trestneho-cinu-europskej-prokurature>.
- Podozrenie z trestného činu alebo inej nezákonnej činnosti, vrátane podvodov s dopadom na finančné prostriedky EÚ a SR prostredníctvom e-mailovej adresy: infoirq@minv.sk.

Všetky ohlásenia sa budú riešiť prísne dôverne a v súlade so zákonom č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákonom č. 54/2019 Z. z. Oznámenia je možné podať aj anonymne. Verejnosť, ako aj zamestnanci ohlasujúci nezrovnalosti alebo podozrenia z podvodu, sú chránení pred odvetou.

Opatrenia proti podvodom

MŠVVaŠ SR ako vykonávateľ POO zaviedol primerané opatrenia proti podvodom na základe dôkladného posúdenia rizika podvodu. Na zisťovanie rizikových operácií zabezpečuje, aby si zamestnanci boli vedomí rizík podvodov a absolvovali školenie v oblasti boja proti podvodom. Na odhaľovanie rizikových operácií používa aj IT nástroje (ako je napríklad nástroj ARACHNE). MŠVVaŠ SR ako vykonávateľ POO dôkladne a rýchlo preskúmava všetky prípady podozrení z podvodov aj skutočných podvodov, ku ktorým došlo, s cieľom zlepšiť v prípade potreby vnútorný systém riadenia a kontroly.

Postupy na preskúmanie podvodov a protispoločenského správania

Každý zamestnanec MŠVVaŠ SR ako vykonávateľa POO, ktorý sa pri svojej práci stretne s možnou protispoločenskou činnosťou, je povinný podať podnet v súlade so zákonom č. 54/2019 Z. z. a zákonom č. 368/2021 Z. z. Vykonávateľ POO v prípade potvrdenia podvodu prijme určité opatrenia, napr.:

- Vykonávateľ POO na základe výsledkov hodnotenia rizík podvodu prijme účinné opatrenia za účelom odstránenia, prípadne zníženia rizík podvodu.
- Vykonávateľ POO oznámi podozrenie z podvodu Úradu vlády SR - Odboru Národný úrad pre OLAF (Európskemu úradu pre boj proti podvodom) v súlade s pokynmi na nahlásenie.
- V prípade identifikovania neoprávnených výdavkov, ktoré vykazujú znaky podvodu, vykonávateľ POO podnikne kroky na spätné získanie protiprávne použitých finančných prostriedkov.
- V prípade, ak súd potvrdí rozsudkom, že v súvislosti s realizáciou POO bol spáchaný trestný čin, vykonávateľ POO je oprávnený odstúpiť od zmluvy o poskytnutí prostriedkov mechanizmu POO a zabezpečí kroky vedúce k vráteniu poskytnutých finančných prostriedkov v spolupráci so sekciou legislatívno-právnou.
- Vykonávateľ POO po identifikovaní podozrení a po vykonaní sebahodnotenia prehodnotí, prípadne upraví všetky súvisiace systémy kontroly a riadenia, u ktorých existuje možnosť, že vytvárajú priestor na potenciálny výskyt a opakovanie podvodu.
- Fyzickú osobu alebo právnickú osobu, ktorá bola právoplatne odsúdená za trestný čin spáchaný v súvislosti s realizáciou projektov podporených prostredníctvom finančných prostriedkov poskytnutých z EÚ musí vykonávateľ vylúčiť z účasti na realizácii POO.

Konflikt záujmov

MŠVVaŠ SR má zavedený postup na oznamovanie situácií konfliktu záujmov.

Zamestnanec je povinný pri plnení služobných úloh alebo pracovných úloh presadzovať a chrániť verejný záujem. Pri plnení služobných úloh alebo pracovných úloh zamestnanec nesmie uprednostniť osobný záujem pred verejným záujmom.

Zamestnanec plní služobné úlohy alebo pracovné úlohy tak, aby nebola pochybnosť o tom, že koná výlučne vo verejnom záujme.

Zamestnanec je povinný najmä:

1. konať a rozhodovať nestranne a zdržať sa pri plnení služobných úloh alebo pracovných úloh všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nestrannosť a objektívnosť konania a rozhodovania,
2. zdržať sa konania, ktoré by mohlo viesť ku konfliktu záujmov,
3. zdržať sa konania, z ktorého vyplývajú neoprávnené prísluby alebo záväzky zaväzujúce ministerstvo,
4. oznámiť bez zbytočného odkladu vedúcemu zamestnancovi konflikt záujmov alebo možnosť jeho vzniku na formulári,
5. zdržať sa konania, z ktorého môže vyplynúť konflikt jeho osobného záujmu s verejným záujmom,
6. predložiť čestné vyhlásenie o neexistencii konfliktu záujmov vedúcemu zamestnancovi.

Ak pri plnení služobných úloh alebo pracovných úloh zamestnanca nie je možné vyhnúť sa konfliktu záujmov, zamestnanec oznámi povahu a príčinu konfliktu záujmov pred vykonaním príslušnej činnosti. Vedúci zamestnanec vec posúdi a ak je zamestnanec v konflikte záujmov, zabezpečí, aby sa nepodieľal na plnení príslušnej služobnej úlohy alebo pracovnej úlohy a zamedzí zamestnancovi prístup k informáciám, ktoré sa príslušnej veci týkajú.

Príslušné organizačné útvary MŠVVaŠ SR, ktoré zabezpečujú úlohy vykonávateľa, poskytovateľa, prijímateľa a kontroly, sú vzájomne oddelené a nezávislé.

Záver

Podvod sa môže prejavovať mnohými rôznymi spôsobmi. MŠVVaŠ SR ako vykonávateľ POO uplatňuje politiku nulovej tolerancie voči podvodom a voči korupcii a má zavedený systém kontroly, ktorý je navrhnutý tak, aby sa v najväčšej možnej miere predchádzalo podvodom a aby sa zabezpečilo ich odhalenie a náprava dôsledkov v prípade, ak k nim dôjde.